

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Kader Kulturhusen
Portefeuillehouder	-	J.W. Uitslag (wethouder)
Eenheid	-	Maatschappelijke Ondersteuning
Contactpersoon	-	Loekie de Vries, Welmoed Gouwenberg
Contactgegevens	-	l.devries@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

6 december 2022
19 december 2022

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van:
het proces met de Kulturhusbesturen, dat moet resulteren in een Kader Kulturhusen gemeente Dalfsen.

Toelichting:

1. Aanleiding en proces Kaderstelling Kulturhusen

Op 13 december 2021 besprak de raadscommissie de notitie uitgangspunten kaderstelling Kulturhusen Dalfsen. Hierin staan uitgangspunten, die het college van B&W voorstelde aan de gemeenteraad als kaderstelling voor de Kulturhusen in Dalfsen.

De notitie vormde een eerste opmaat om met de Kulturhusbesturen over kaders te spreken. Het afgelopen half jaar spraken we met alle Kulturhusen apart en gezamenlijk. De gesprekken geven inzicht in de individuele aandachtspunten, kansen en de gezamenlijke thema's in relatie tot het vast te stellen kader. In de bijlage vindt u een reflectie op de inbreng van de besturen over de uitgangspunten Kader Kulturhusen.

In deze memo blikken we kort terug op het gelopen proces en de stappen die nodig zijn in het vervolgproces om te komen tot een gedragen Kulturhuskader.

2. Terugblik

Het afgelopen half jaar voerden we meerdere gesprekken met en tussen de Kulturhusbesturen. Bijvangst van de gesprekken is dat er meer interactie en communicatie tot stand is gebracht, zowel tussen gemeente en Kulturhusbesturen, als tussen de besturen onderling.

Alle besturen hebben behoefte aan een goede relatie en heldere samenwerking met de gemeente vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de Kulturhusen. Waarbij ieder Kulturhus haar eigen historie, achtergrond, lokale kleur en relatie met de gemeente heeft.

De Kulturhusbesturen spreken breed commitment uit voor een helder sturend kader. Allen kunnen zich vinden in de doelstelling die de gemeente voor ogen heeft; het versterken van de vitaliteit en leefbaarheid van onze inwoners en gemeenschappen met goed functionerende Kulturhusen (liefst onder 1 dak, maar dit is niet noodzakelijk).

De Kulturhusbesturen onderschrijven een groot deel van de uitgangspunten in de kadernotitie. Zo ook de uitgangspunten over eigendom, beheer en de onderhoudsrol. Eigenaarschap en verantwoordelijkheid vragen om heldere kaders met handelingsruimte. Om de rol van eigenaar en beheerder naar behoren uit te kunnen voeren, zijn goede financiële afspraken voorwaardelijk. Belangrijk punt is dat de grote verschillen in de huidige subsidiebedragen tussen de Kulturhusen zonder heldere criteria oneerlijk voelen.

Vragen die leven gaan met name over de rollen en verantwoordelijkheden van de Kulturhusbesturen bij het realiseren van de maatschappelijke doelstelling van het Kulturhusconcept (met Kulturhusconcept bedoelen we het geheel aan activiteiten in één of meerdere gebouwen gericht op het versterken van de vitaliteit en leefbaarheid van de lokale gemeenschap en haar inwoners).

Wat is de maatschappelijke opdracht? Wat doet een Kulturhusbesturen wel en wat niet? Waar eindigt en begint de rol van een Kulturhus? En vervolgens; hoe verhoudt deze rol zich met het welzijns- en bibliotheekwerk?

Er is overeenstemming dat een Kulturhus meer dan een gebouw is, maar onduidelijk is waar de afbakening ligt. Heldere sturing met gezamenlijk geformuleerde beleidsdoelen voor het Kulturhus zelf en inzicht in de opdracht aan de samenwerkingspartners wordt gemist.

Hier ligt een relatie met onze gemeentelijke ontwikkelingen, zoals gebiedsgericht werken en werken met maatschappelijke opgaven. Iedere kern is uniek en vraagt een eigen invulling vanuit gemeente en maatschappelijke partners.

Financiën:

n.v.t.

Communicatie:

n.v.t.

Vervolg:

Op basis van de opgehaalde inbreng en in gesprek met de Kulturhusbesturen werken we aan een voorstel, dat wij in het voorjaar 2023 aan u voorleggen.

In de notitie uitgangspunten kaderstelling Kulturhusen Dalfsen waren twee verantwoordelijkheden geformuleerd;

1. De zorg voor het gebouw met bijbehorende faciliteiten, zodat samenwerkingspartners daar gebruik van kunnen maken (het Kulturhusgebouw), en
2. De verantwoordelijkheid om de samenwerking tussen partners aan te jagen en te stimuleren, zodat meerwaarde ontstaat ten opzichte van sec faciliteren.

Het gelopen proces maakt helder dat deze twee verantwoordelijkheden met elkaar samenhangen, en tegelijkertijd een verschillende aanpak en sturing vragen. Het vervolg werken we uit in twee sporen.

Spoor 1

Het kader dat wij in het voorjaar 2023 ter vaststelling aan u voorleggen is gericht op de instandhouding en exploitatie van de Kulturhusgebouwen. Hieronder valt onder meer eigendom van het gebouw, beheerkwesties en exploitatie met een opdracht tot harmonisatie van subsidies.

Spoor 2

Met het tweede spoor geven we concreet invulling aan ons gebiedsgericht werken en het werken met maatschappelijke opgaven.

We gaan per gebied/kern werken met maatschappelijke opdrachten (het Kulturhusconcept), die we samen met de belangrijke partners in die kern opstellen. Denk dan naast het Kulturhusbestuur in ieder geval aan SaamWelzijn en de bibliotheek. Ieder gebied krijgt daarmee een inhoudelijk passende invulling van het werk vanuit onze maatschappelijke opgaven. Zo gewenst worden hier mogelijk programmagelden voor beschikbaar gesteld.

Bijlagen:

Bijlage 1- Uitgangspunten Kader Kulturhusen

Bijlage 2- Reflectie inbreng besturen Kulturhusen

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris/alg. directeur
H.J. van der Woude

Bijlage 1

Uitgangspunten kader Kulturhusen

Hieronder in één overzicht alle uitgangspunten uit de Notitie Uitgangspunten kader Kulturhusen gemeente Dalfsen, zoals deze in december 2021 opiniërend zijn voorgelegd aan de gemeenteraad.

Doelstellingen

1. Ons Kulturhusconcept versterkt de vitaliteit en leefbaarheid van onze inwoners en gemeenschappen in onze kernen, door bij te dragen aan het maatschappelijk, cultureel en sportief klimaat in onze gemeente.
2. We willen in de vijf grotere kernen van onze gemeente een goed functionerend Kulturhusconcept.

Sturing en governance

- Vooraf en gedurende het jaar gaan de besturen van Kulturhusen en het college van B&W met elkaar in gesprek over beleid(skeuzen)/uitvoering van maatschappelijke opdracht.
- Jaarlijks een verantwoordingsmoment om de gemeenteraad te laten zien wat maatschappelijke partners doen.
- Het college van B&W kan bij wangedrag het voltallige bestuur en of de raad van toezicht schorsen.
- Het college van B&W wordt geconsulteerd bij toekomstige bestuursleden/raad van toezicht.
- Wijziging statuten is mogelijk na instemming van het college van B&W.
- Het eigendom, beheer en exploitatie van een Kulturhus zijn in handen van een stichting, die wortels heeft in de lokale samenleving.
- De gemeente Dalfsen biedt ruimte aan invulling van het Kulturhusconcept ten dienste van de lokale context.

Rollen en verantwoordelijkheden

- Het in standhouden van de Kulturhusen blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de lokale stichtingen en de gemeente Dalfsen.
- Een Kulturhus heeft de rol van eigenaar en beheerder.
Vanuit deze rol is het Kulturhus verantwoordelijk voor het eigendom, onderhoud, beheer en exploitatie van een Kulturhus gebouw. Het Kulturhus faciliteert hiermee de activiteiten van gebruikers en participanten.
- Een Kulturhus heeft de rol van initiator, aanjager en verbinder.
Vanuit deze rol is het Kulturhus verantwoordelijk voor de totstandkoming van een activiteitenprogramma, dat een verrijking laat zien ten opzichte van de eigen activiteiten van de participanten. Het activiteitenprogramma draagt bij aan de maatschappelijke (beleid)doelstellingen van de gemeente Dalfsen.

Monitoring en informatievoorziening

- Jaarlijkse monitoring met de ontwikkelmonitor en kwalitatieve ervaringen als inbreng in het bestuurlijk overleg tussen het bestuur Kulturhus en gemeente Dalfsen.
- Minimaal eens per raadsperiode een gebundelde voortgangsrapportage over de Kulturhusen aan de gemeenteraad.

Reflectienotitie op

Inbreng besturen Kulturhusen

over

Uitgangspunten Kader Kulturhusen

September 2022

Algemene bevindingen

- Onder bestuursleden is breed commitment voor een helder sturend kader. Er is behoefte aan een goede relatie en heldere samenwerking met de gemeente.
- De besturen onderschrijven voor een overgroot deel de uitgangspunten in de kadernotitie.
- De Kulturhusen verschillen onderling in historie, organisatie, relatie met gemeente, hoogte van de subsidie, eigenaarschap gebouw en rol in de lokale gemeenschap.
- In de kadernotitie missen bestuursleden een aantal verantwoordelijkheden van de gemeente, zoals de financiële bijdrage.
- De kaderstelling richt zich op de verantwoordelijkheid van de faciliteit Kulturhus. De besturen geven aan dat dit niet past bij de doelstelling. Het Kulturhus kán alleen bestaan mét actieve deelname door diverse maatschappelijke partijen, o.a. door te werken vanuit het Kulturhus. Bij afspraken tussen gemeente en Kulturhus zien zij voor deze partijen daarom een belangrijke rol. Het definitieve kader moet volgens hen dus ook oog hebben en sturen op die samenwerkende partijen.
- Woorden doen ertoe: de in het verleden gehanteerde term 'grip op' roept nog steeds emotie en weerstand op. In het definitieve kader vragen woorden als faciliteren, initiëren, aanjagen, participanten, partners, deelnemers en gebruikers om duiding en eenduidig gebruik.

Algemene bevindingen

Verschil van inzicht over de uitgangspunten richt zich met name op:

- *Rollen en verantwoordelijkheden van de Kulturhusen.*
En dan met name de inhoud van de rollen 'initiator en aanjager'.
Wat doe je dan wel en wat niet vanuit het Kulturhus bestuur? Wat zie je als je opdracht? En hoe verhoudt dit zich met de rol van het welzijns- en bibliotheekwerk?
- *Monitoring en informatievoorziening.*
De uitgangspunten over monitoring en informatievoorzieningen laten verschil in omvang van de activiteiten, beschikbaarheid van betaalde medewerkers en vrijwilligers en opvatting over verantwoordelijkheden in zien.
Er is breed draagvlak om te rapporteren over de uitgevoerde activiteiten. Tegelijkertijd is er vrees voor een toename aan bureaucratie en daarmee het risico dat de tijd van noodzakelijke en schaarse vrijwilligers ingezet moet worden voor administratieve taken, in plaats van uitvoering van activiteiten die inwoners direct ten goede komen.
Bestuursleden willen graag verantwoording afleggen over hun activiteiten en zien hiervoor de inwoners als eerste rechthebbenden op een goede, transparante verantwoording.

Bevindingen over de Doelstellingen Kulturhusen

- *Een Kulturhus bestaat alleen met de Kulturhus partners*
Vanuit de doelstellingen volgt dat de partijen die in het Kulturhus samenwerken, onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn; zij worden met elkaar gebonden door de gezamenlijke maatschappelijke doelstellingen vanuit de gemeente.
De besturen van de Kulturhusen worden niet betrokken bij het formuleren van deze doelstellingen en deze worden ook niet meegegeven bij hun opdracht. Hieraan is wel behoefte: als samenspel tussen gemeente en de partners die gezamenlijk de maatschappelijke opgaven uitvoeren.
- *Een Kulturhus doet meer dan faciliteren, maar wat bedoelen we met 'initiëren'?*
Alle bestuursleden herkennen zich in wat de gemeente voor ogen heeft; niet alleen faciliteren van huisvesting, maar ook aanjagen van ontwikkelingen en stimuleren en initiëren van samenwerking tussen partners; ze voelen verantwoordelijkheid voor het creëren van meerwaarde met het Kulturhus-concept. Tegelijkertijd lijkt de rolopvatting over de Kulturhusen vanuit de gemeente en de Kulturhusen zelf spraakverwarring op te leveren. Vooral de termen 'aanjagen en initiëren' ten opzichte van 'faciliteren' roepen uiteenlopende beelden op.
Een aantal Kulturhusen ervaren de termen 'verbinden en initiëren' als passender dan 'faciliteren'. Deze laatste geeft een té passieve indruk voor de opdracht waar een Kulturhus voor staat. Vervolgens blijft dit de vraag oproepen een ieder verstaat onder 'initiëren'.

Bevindingen over de Sturing en governance

- *Behoeftte aan gesprek en afleggen zinnige verantwoording*
Alle besturen willen graag met het college van B&W in gesprek over beleidskeuzen en maatschappelijke opdracht. Verantwoording richting B&W en de gemeenteraad wordt breed positief ondersteund.
- *Eigen regie en verantwoordelijkheid met mogelijkheid tot ingrijpen bij wangedrag*
De besturen staan positief ten opzichte van het uitgangspunt dat B&W bij wangedrag mag ingrijpen en/of schorsen. Met de aantekening dat zij graag zien dat bij de vertaling hiervan in de statuten de macht van de gemeente zich hiertoe beperkt. Informele consultering voorafgaand aan benoeming van bestuursleden wordt ondersteund; in verband met de zelfstandigheid van de besturen zien zij geen rol voor B&W bij de daadwerkelijke benoeming van bestuursleden. Daarbij speelt ook dat de beschikbaarheid en daarmee keuze voor bestuursleden beperkt is.
- *Eigenaarschap en verantwoordelijkheid over gebouw*
Alle besturen willen eigenaarschap nemen / houden over het gebouw met eigendom en zelfstandig beheer en exploitatie als dit financieel haalbaar is (hierop vormt Hoonhorst een uitzondering, zie hiervoor het gespreksverslag met hen). Hiervoor zijn goede afspraken met de gemeente gewenst.

Bevindingen over de Rollen en verantwoordelijkheden

- *Een goede relatie en partnerschap met de gemeente*
De besturen hebben breed behoefte aan partnerschap met de gemeente en kunnen zich vinden in een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de Kulturhusen.
- *Eigenaarschap en verantwoordelijkheid vragen om heldere kaders met handelingsruimte*
De besturen onderschrijven het uitgangspunt over hun rol als eigenaar en beheerder. Zij benadrukken dat goede financiële afspraken hiervoor voorwaardelijk zijn. Zoals de bijdrage van de gemeente, de ruimte die wordt geboden om aan commerciële partijen te verhuren, het verplichten van bepaalde maatschappelijke partijen om bij de Kulturhusen te huren en de bijdrage van de gemeente op het gebied van onderhoud, beheer, exploitatie, verduurzaming, etc.
Er is verschil van inzicht in hoe de balans eruit moet zien tussen ondernemerschap en in opdracht van gemeente volledig vanuit publieke middelen werken.
- *Verhuur met balans tussen eigen regie en faciliterende sturing*
- Er is behoefte aan verplichte verhuur voor bepaalde maatschappelijke partners.
En tegelijkertijd om zelf te bepalen aan welke commerciële partijen besturen verhuren. Hierbij zien de besturen de maatschappelijke doelen van de gemeente als richtlijn. Helderheid over die doelen is ook daarom gewenst.

Bevindingen over de Rollen en verantwoordelijkheden

- *Aanscherpen samenspel doelen gemeente en programmering Kulturhusen*
De besturen kunnen zich goed vinden in de rol van initiator, aanjager en verbinder ten aanzien van de programmering. Ze willen vanuit die rollen zelf verantwoordelijkheid nemen en krijgen over de invulling van de programmering, waarbij ze zelf bepalen met welke partners ze het beste bijdragen aan de maatschappelijke doelen van de gemeente.
- *Heldere maatschappelijke doelstellingen vanuit de gemeente zijn voorwaardelijk.*
De bestuursleden spreken breed de behoefte uit aan duidelijke doelstellingen. Deze moeten richtinggevend en uitvoerbaar zijn voor alle partijen, die in het Kulturhus samenwerken. Voor de inbreng uit de praktijk en de uitvoerbaarheid van het beleid, vinden de besturen het daarom belangrijk dat de gemeente hen eerder betreft bij het formuleren van maatschappelijke opgaven en doelstellingen.
- *De samenwerking met partners wordt beïnvloed door de sturingswijze van de gemeente*
Voor een goede samenwerking tussen de vaste partners helpt het als de gemeente een sturende, voorwaardelijke rol pakt naar partijen als de Bibliotheek, Welzijnswerk en Kulturhusen met heldere afspraken aan de voorkant, zodat duidelijk is waar de rol van het Kulturhus eindigt en die van welzijns- of bibliotheekwerk begint (en andersom). De één wil dit in de vorm van een gezamenlijke opdracht, de ander zoekt meer naar kaderstellende, inhoudelijke beleidsdoelen vanuit de gemeente op basis waarvan zij kunnen werken met hun partners.

Bevindingen over de monitoring en informatievoorziening

- *Richt monitoring en informatievoorziening in passend bij het Kulturhus*
De meningen over de wijze van verantwoord en monitoren verschilt. Dit lijkt voort te komen uit het gegeven dat de Kulturhusen verschillen in omvang, organisatie en bereik.
Er zijn besturen die het liefst een portefeuillehouder bij de bestuurlijke overleggen laat aansluiten, zodat deze de gang van zaken kan volgen en daarmee monitort. Anderen willen de ontwikkelmeter verder uitwerken tot meer effectmonitoring.

Alle Kulturhusen omarmen het idee om de gemeenteraad in een bijeenkomst te vertellen wat zij doen. En zij stellen graag hun Kulturhus open om college- en raadsleden meer over hun werk te vertellen.
- *Alternatieve vormen van monitoren en informatievoorziening vraagt verdieping*
Vanuit alle besturen kwam de roep tot zinnige, passende monitoring. Iedereen deelt dat verantwoording aan inwoners, college en raad van belang is. Tegelijkertijd zoekt men naar alternatieve vormen ten opzicht van bijvoorbeeld tellen van bezoekers.
Dit vraagt meer tijd; samen hierover nadenken en alternatieve vormen uitproberen. En hiervoor is een gezamenlijk beeld en inzet van gemeente en Kulturhusen noodzakelijk.

Algemene bevindingen over het proces

- *Brede behoefte aan continu gesprek over samenwerking*
- *Het Kulturhus bestaat niet alleen uit de besturen; breder gesprek is gewenst*
Per kern inwoners, partners, overige betrokkenen
- *Het gesprek over de financiering van de Kulturhusen is noodzakelijk voor een kader.*
Wil de gemeente de subsidie gaan harmoniseren?
Wat is de gemeente bereid te betalen voor het uitgangspunt van eigendom, onderhoud, beheer en exploitatie van het gebouw?
- *De gemeente is afhankelijk van energie bij Kulturhus besturen, samenwerking met andere partijen en verankering in de lokale gemeenschap.*
De houding van de gemeente en zijn sturing op het 'Kulturhus concept' is een voorwaarde voor levendige Kulturhusen. De gemeente heeft invloed op de energie en het plezier van bestuursleden. Bestuursleden geven aan dat heldere en tegelijkertijd niet rigide doelstellingen hierbij helpend kunnen zijn.
- *Vraag is hoe de gemeente met het kader wil sturen en waarop zij ruimte wil bieden en loslaten. Hoe denkt de gemeente werkelijk eigenaarschap en regie te creëren in de lokale gemeenschap? Hoe zorg je ervoor dat je als gemeente faciliteert en als een betrouwbare partner ervaren wordt op het moment dat het spannend wordt voor bestuursleden?*
- *Hoe ga je om met de wederzijdse afhankelijkheid en stuur je op het effect dat je voor ogen hebt?*